

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Postboks 5091 Majorstua

0301 OSLO

Hamar, 30.04.2019

Deres ref: 15/5046
Vår ref: Sak. nr. 19/390 - 2
Saksbeh. Arne Magnus Hekne Tlf. 91148643

Svar - Høring av revisjonsdokument for regulering av Savalen - Fundinmagasinet mv. og for delvis overføring av Glomma til Rendalen

Vi viser til NVEs brev av 17.01.19 med oversendelse av revisjonsdokument fra Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) for reguleringene av Savalen, Fundinmagasinet og for delvis overføring av Glomma til Rendalen. Revisjonsdokumentet er lagt ut på høring med frist 1. mai.

Konsesjonen for Rendalsoverføringen dekker et stort geografisk område hovedsakelig i Hedmark fylke. Det strekker seg fra Einunnavassdraget med Fundin i Folldal og Alvdal kommune, via Savalen i Tynset og Alvdal kommune, Glomma i Alvdal, Stor-Elvdal, Rendalen og Åmot kommune, til Renavassdraget i Rendalen og Åmot kommune. Revisjonen omfatter reguleringene av Fundin og Savalen og overføringene fra Einunna til Savalen og fra Glomma ved Høyegga til Rena. Revisjonen omfatter ikke Elgsjø og Marsjø som ligger oppstrøms Fundin i Einunnavassdraget, ikke Aursunden oppstrøms revisjonsstrekningen i Glomma og ikke Storsjøen i Renavassdraget. Kraftverkene i revisjonsområdet (Einunna kraftverk, Savalen kraftverk, Rendalen kraftverk og Løpet kraftverk) omfattes heller ikke av revisjonen.

På bakgrunn av framsatte krav fra Alvdal, Tynset, Rendalen, Stor-Elvdal, Åmot og Folldal kommuner og føringer fra NVE har Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) utarbeidet et revisjonsdokument som bl.a. beskriver reguleringene, overføringene og vurderer de ulempene man er kjent med. Revisjonsdokumentet og høringsuttalelsene til dette vil utgjøre en viktig del av grunnlaget for å fastsette reviderte vilkår.

Fylkesdirektøren

BESØK: Parkgata 64, Hamar POST: Pb. 4404, Bedriftssenteret, 2325 HAMAR
TELEFON: 62 54 40 00 E-POST: postmottak@hedmark.org ORG.NR: 942 116 217

www.hedmark.org

Hedmark fylkeskommune og Fylkesmannen i Innlandet har hatt et eget møte med regulanten hvor revisjonsdokumentet ble gjennomgått. Revisjonsdokumentet er også drøftet mellom fylkesmannen i Innlandet og Hedmark fylkeskommune, og det vil derfor merkes at noen av innspillene er tilnærmet likelydende.

Vi imøteser en befarings i saken og forbeholder oss retten til å komme med tilleggsuttalelse i etterkant av befaringsen.

Om regional plan for vannforvaltning

Regional plan for vannforvaltning for vannregion Glomma for perioden 2016-2021 ble godkjent av Klima- og Miljødepartementet (KLD) den 4. juli 2016. Planene med godkjenningbrevet fra departementet og de endringer som ble utført, legger føringer for revisjonen.

I godkjenningen ble det lagt til noen endringer som synliggjør prioriteringer og handlingsrom. Dette er gjort ved at det er laget to vedlegg, hvert vedlegg med ulike forutsetninger. I listene er miljømålene med tidsfrist for måloppnåelse angitt for en del vannforekomster. Miljømålet i disse vannforekomstene kan nås ved å gjennomføre tiltak som kan medføre tap av kraftproduksjon (vedlegg 2), eller andre typer tiltak som kan pålegges vannkraftsektoren (vedlegg 3).

Revisjonsdokumentet synliggjør hvilken 15 vannforekomster som er berørt av revisjonen i tabell 9.1 (side. 81). Der er 6 av vannforekomstene med i vedlegg 2. Disse utgjør den sammenhengende strekningen i Glomma fra Alvdal til Rena, dvs minstevannstrekningen fra Høyegga og nedover samt vannforekomsten rett oppstrøms Høyegga dam. Savalen er den eneste vannforekomsten som er med i vedlegg 3. De andre 8 vannforekomstene har fått miljømålet dagens tilstand.

Vannforvaltningsplanene skal revideres i perioden frem mot 2022, og det er således anledning til å revidere miljømålene. Den 19. mars sendte klima- og miljødepartementet ut nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene. Det er der angitt at nasjonale føringer for vannkraft som ble gitt ved brev av 24. januar 2014 fra Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet vil gjelde fram til disse blir oppdatert. Det er derfor lite trolig at det blir adgang for å endre miljømålene for vannforekomster berørt av vannkraft, med mindre svært spesielle forhold foreligger.

Våre kommentarer til revisjonsdokumentet og aktuelle fremsatte krav:

Krav til oppfyllding av Fundin og Savalen

Det er krav om at det gis bestemmelser om oppfyllding av Fundin og Savalen om våren/sommeren. GLB har motsatt seg at det stilles konkrete krav om oppfyllding til et visst nivå til fastsatt tid, da det vil kunne medføre at de ikke kan utnytte hele magasinvolumentene fordi de må legge igjen vann i tilfelle lite tilsig kommende vår. Vi ser at

dette vil være en betydelig innskrenkning av muligheten til å benytte de konsesjonsgitte reguleringshøydene. Vi mener likevel at det av hensyn til landskapsvirkning og bunndyrproduksjon/fisk bør være en raskest mulig oppfylling til en god sommervannstand som holdes gjennom sommeren. Vannstanden om sommeren bør ikke underskride en meter under HRV. Vi vil foreslå at i stedet for å datofeste når sommervannstand skal være nådd bør det stilles krav som begrenser tappingen i perioden 15. mai – 15. september dersom vannstanden i magasinene underskriver HRV – 1 m. For Fundin bør det i denne perioden derfor kun tappes fastsatt minstevannføring når vannstanden er lavere enn HRV – 1 m, mens det fra Savalen ikke tappes vann når vannstanden er lavere enn dette nivået.

Minstevannføringer

Eksisterende minstevannføring ut av Fundin er 0,3 m³/sek. Det er 3 ganger høyere enn alminnelig lavvannføring som ifølge revisjonsdokumentet er 0,1 m³/sek, men kun en sjettedel av Q95-som er som er oppgitt til 1,8 m³/sek. Vi ser det som en svakhet i revisjonsdokumentet at det ikke er dokumentert prøveslipp av annen minstevannføring fra Fundin. F.eks dronefilm av ulik minstevannføring kunne vært verdifullt som bakgrunnsinformasjon for å vurdere krav om minstevannføring. Ut fra eksisterende kunnskapsgrunnlag er det lite grunnlag for å foreslå endringer i minstevannføringen ut fra Fundin. Det er imidlertid ønskelig at dette blir nærmere utredet, og at det kan fremsettes tilleggsuttalelse i etterkant av befaringen og evt. tilleggsutredning angående dette punktet.

Når det gjelder strekningen fra overføringen til Savalen samt Sevilla fra Savalen og ned til Glomma er det i dag ikke krav om minstevannføring og disse elvestrekningene har kun vannføring fra lokaltilsig. Å innføre minstevannslipp på disse elvestrekningene vil utvilsomt øke elvestrekningenes økologiske tilstand. Minstevannslipp forbi overføringen til Savalen og fra Savalen vil imidlertid innebære at vannet ikke blir utnyttet i Savalen kraftverk og dermed medføre betydelig produksjonstap. I følge revisjonsdokumentet vil produksjonstapet ved slipp av en vannføring tilsvarende Q95 forbi overføringen fra Einunna være 27,9 GWh/år. De aktuelle elvestrekningene har ikke naturforekomster av spesielt stor verdi, og det er opplyst av Sevillas øvre del er delvis gjengrodd. Det er vår vurdering at miljøgevinstene ved å innføre minstevannslipp på de to nevnte strekningene ikke er tilstrekkelig til å forsvare det krafttapet minstevannslippet vil medføre. Om det skal ha noen verdi å slippe vann i Sevilla må det også legges til rette for to-veis fiskepassasje i dammen, om vannslippet skal få maskimal økologisk verdi, og vi ser det som uhensiktsmessig.

Godkjenningen av vannforvaltningsplanen gir føringer for at slipp av vann på disse strekningene uten minstevannføring er lite aktuelt (ikke på vedlegg 2). Det bør allikevel for Einunna (hele strekningen nedstrøms Markbulidammen) ses på muligheter for å bedre forholdene med de vannmengdene som er og at det finnes hjemler for evt. å kunne pålegge dette.

Minstevannføring Høyegga ble vurdert i forbindelse med det nye manøvreringsreglementet fra 2015. Fylkeskommunen og Fylkesmannen i Hedmark hadde da et samarbeid om høringsuttalelse og skrev følgende: «*Kunnskapen om fiskesamfunnet og flaskehalsen for artene på minstevannførings-strekningen i Glomma nedstrøms Høyegga er mangelfull. Imidlertid er Glommas utforming vid og relativt grunn gjennom store deler av minstevannføringsstrekningen; en økt minstevannføring sommerstid vil dekke mer areal her, sammenlignet med samme vannmengde i Nordre og Søndre Rena. Om det er sommervannføringen som setter grenser for bunndyr og fisk her, vil man forvente å få en miljøgevinst gjennom det økte vanddekkede arealet. Er flaskehalsen vintervannføringen, så vil en økt vannføring på sommeren, kun dekke estetiske hensyn, men samtidig øke faren for stranding både av bunndyr, (små)fisk, og gytegrøper på høsten.*»

Det ble i uttalelsen konkludert med at endret målepunkt for minstevannføring og en sommervannføring på 40m³/s kunne anbefales og er likt dagens reglement. Selv om det er utført fiskeundersøkelser etter denne prosessen, mener vi fortsatt at kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. Vi vet fortsatt lite om flaskehalsene på minstevannføringsstrekningen nedstrøms Høyegga. Videre undersøkelse av denne strekningen kan pålegges av fylkesmannen ved innføring av standard naturforvaltningsvilkår, men det er ønskelig at mulig virkning av økt minstevannføring belyses nærmere nå i revisjonsrunden. Dette kan gjøres som skissert for Einunna, ved prøvevannslipp og dronefilm. Det må også være hjemler til å pålegge ytterligere biotoptiltak på strekningen nedstrøms Høyegga.

Andre forhold

Med innføring av standard naturforvaltningsvilkår vil forvaltningen etter vårt skjønn få de hjemler som er nødvendig for å pålegge de fleste tiltak som ansees nødvendige. Det er ved Høyegga utført modifisering av fisketrappa og det pågår fortsatt et arbeid for å optimalisere to-veis fiskepassasje. Det kan der være behov for å gjøre nødvendige endringer på luker for å slippe riktig vann til riktig tid, jf, regulantens eget notat om plan for fiskevandringstiltak ved Høyegga (uferdig rapport etter pålegg fra fylkesmannen). Det må tas inn hjemler som gjør det mulig å sikre at slike nødvendige endringer blir gjennomført.

Det er framsatt krav om fisketeller i Mistra. Vi mener at dette ikke vil være heldig for fiskevandringen i Mistra. Vi vet fra erfaring med tellere i fisketrapper at selve telleren kan virke forstyrrende for vandringen og i enkelte tilfeller hindre vandringsvillig fisk i å vandre. Mistra er et uregulert, varig vernet vassdrag, og en innsnevring av elveløpet for plassering av fiskefelle mener vi er uheldig. Overvåking av gytebestanden bør heller gjennomføres ved tradisjonelle gytefisktellinger.

Oppsummert

Fylkeskommunen mener at revisjonen bør omhandle følgende forhold:

- Standard naturforvaltningsvilkår
- Hjemler til å pålegge biotoptiltak

- Vilkår om at det fra Savalen i perioden 15. mai – 15. september ikke tappes vann dersom vannstanden i magasinet underskrider HRV – 1 m
- Vilkår om at det fra Fundin i perioden 15. mai – 15. september kun tappes minstevannføringen på 0,3 m³/sek dersom vannstanden i magasinet underskrider HRV – 1 m.
- Hjemler for å pålegge nødvendige tiltak for å sikre trygg to-veis fiskevandring forbi dammen ved Høyegga, herunder fisketrapp/fiskepassasje, samt nødvendige tiltak knyttet til utforming av luker og vannløp og manøvrering av luker.
- Nærmere utredning av økt minstevannslipp fra Fundin og forbi Høyegga

Med vennlig hilsen

Kristin Ryen Reithaug
ass.fylkessjef
Samferdsel, kulturminner og plan

Arne Magnus Hekne
Miljørådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Kopi til:
Fylkesmannen i Innlandet, Postboks 987, 2604 LILLEHAMMER